

Dansk i Dansk Vestindien – om sprogbrug og sproglige påvirkninger i den afrocaribiske befolkning på St. Croix

Kristoffer Friis Bøegh
Aarhus Universitet

1. Indledning¹

De Vestindiske Øer eller Dansk Vestindien var Danmarks (indtil 1814 Danmark-Norges) kolonier i Caribien frem til 1917, hvor de blev solgt til USA og skiftede navn til *US Virgin Islands* (De Amerikanske Jomfruøer). St. Thomas, St. Jan og St. Croix, de tre Jomfruøer, der udgjorde Dansk Vestindien, kom under dansk flag i henholdsvis 1672, 1718 og 1734. Dansk blev aldrig det almindelige omgangssprog på øerne; alligevel har sproget været talt der gennem snart 350 år – så vidt vides uden egentlig afbrydelse – og det har efterladt sig en række spor. De tydeligste spor fra dansk findes i form af sted-, by- og gadenavne: *Vester Gade*, *Torre Strade* (jf. dansk *Torvestræde*) og *Kongens Tvær Gade* er eksempler på gadenavne i byerne *Charlotte Amalie* og *Christiansted*. Også efternavne som fx *Hansen*, *Petersen* og *Frederiksen* er almindelige. Men hvad kan der derudover, hvis man graver lidt dybere, siges om den rolle, dansk spillede i den mangesprogede virkelighed, som karakteriserede øerne i kolonitiden?

I denne artikel tager jeg et kig på den dansk-vestindiske sprog-situation og dens udvikling med henblik på at tegne et billede af brugen og påvirkningen af dansk i Dansk Vestindien frem til 1917.

¹ Tak til MUDS-redaktørerne for deres hjælp og fleksibilitet, som muliggjorde mit arbejde på denne artikel, til Anne Larsen og Karoline Barslev for nyttig feedback på teksten og til publikummet ved MUDS 18 for konstruktive kommentarer i forbindelse med mit oplæg.

Jeg fokuserer på St. Croix' afrocaribiske² befolknings kontakt med dansk, altså det store flertal af den samlede dansk-vestindiske befolkning. Dette perspektiv har indtil nu kun været genstand for begrænset diskussion i litteraturen om dansk som kolonisprog (se fx Kühl & Aastrup 2020:238). Jeg undersøger både brugen af dansk, herunder hvordan sproget indgik i sammenhæng med andre sprog, der taltes i Dansk Vestindien, og omfanget af dansksproglig påvirkning i den lokale varietet af caribisk engelsk-kreolsk, den afrocaribiske befolkning på St. Croix' primære kontaktsprog i den danske periode.

Artiklen, som til dels bygger videre på en analyse fra en tidligere artikel af mere populærformidlende tilsnit (Bøegh 2018), er bygget op omkring en løbende præsentation og diskussion af uddrag af det kildemateriale og den historiske og lingvistiske forskning, der findes, som kan bruges til at kaste lys på dette kapitel af dansk sproghistorie (langt fra Danmark). Kildematerialet kommer fra en større database, der er samlet i forbindelse med arbejdet på min ph.d.-afhandling om St. Croix' engelsk-kreolsk (Bøegh 2021). Det består af (i) historiske kilder, der behandles med henblik på at kaste lys på sprogbrugsmønstre (på plantagerne, i skolen, i kirken osv.) i den danske periode (afsnit 3); (ii) etnografiske feltoptagelser fra 1970'erne, hvor dansk bruges og diskuteres af ældre afrocaribiere født omkring år 1900, der havde sproget i skolen før 1917, og som husker tilbage på dette (afsnit 4) samt (iii) et leksikografisk kildemateriale indsamlet i 1970'erne og 1980'erne, som analyseres med henblik på at diskutere danske låneord i engelsk-kreolsk (afsnit 5).

Afsnit 2 redegør for de brede linjer af den historiske baggrund for De Vestindiske Øer med hovedvægt på den danske periode. Det skitserer dermed den overordnede ramme for den efterfølgende diskussion med vægt på sprogbrug og sproglige påvirkninger (afsnit 3-5). Til sidst rundes artiklen af med en kort opsummering af hovedpointerne (afsnit 6).

² Denne betegnelse, der bruges i den historiske litteratur om Dansk Vestindien (fx Sebro 2010), dækker både over en person født i Afrika og ført til Caribien og en person født i Caribien med afrikanske forfædre.

2. Historisk baggrund³

I 1672 koloniserede Vestindisk-guineisk Kompagni, støttet af den danske krone, den caribiske ø St. Thomas. Formålet var dels at få et handelsmæssigt ståsted i ”Den Nye Verden”, dels at få direkte adgang til tropiske afgrøder som sukker, bomuld, indigo osv. Efterfølgende blev også den ubeboede nabø St. Jan og den godt 70 km mere sydlige, større ø St. Croix koloniseret af danskerne.

Dansk Vestindien havde en temmelig blandet befolkning. Koloniseringen var fra starten præget af en mangel på bosættere fra den dansk-norske helstat, hvilket resulterede i, at bosættere med andre europæiske baggrunde kom til at udgøre en stor del af befolkningen. På St. Thomas (og senere St. Jan) var soldater og embedsmænd (og disses familier) som oftest danske, hvorimod planterne og købmændene typisk var af anden oprindelse. Fx viser tal fra 1688, at 13% af koloniens europæiske befolkning var dansk, hvorimod hele 45% var nederlandsk (jf. van Rossem 2017:52-53). Ergo blev sidstnævnte den kulturelt set mest indflydelsesrige gruppe på St. Thomas og senere St. Jan. Tilsvarende kom britiske (herunder engelske, skotske og især irske) kolonister til at spille en fremtrædende rolle på St. Croix, hvor der allerede i 1741 var ca. fem gange så mange briter som danskere på øen (jf. Hall 1992:11-13).

Importen til Dansk Vestindien af slavegjorte afrocaribiere, det andet primære befolkningselement, begyndte i 1670’erne. Alene den danske andel af den transatlantiske slavehandel var på 100.000-120.000 personer (Gøbel 2016:15). Denne menneskehandel havde til formål at skaffe arbejdskraft til sukkerplantagerne. De slavegjorte kom fra en strækning på mere end 4.000 km, der går fra nutidens Senegal til Angola, både langs kysten og i indlandet, og som favner mange forskellige kulturområder. I tillæg til den transatlantiske slavehandel kom så den mere lokale handel på kryds og tværs i Caribien.

I 1755 overtog kronen (dvs. staten) Dansk Vestindien fra Vestindisk-guineisk Kompagni. Dette markerede begyndelsen på en økonomisk storhedstid – den såkaldte ”florissante” periode – der varede indtil først i 1800-tallet, og under hvilken især St. Croix var præget af massiv import af slavegjort arbejdskraft og demografisk

³ Hvor ikke andet er angivet, er følgende baseret på den samlede fremstilling af øernes historie i Olsen (2017).

ustabilitet. I 1792 blev den transatlantiske slavehandel gjort ulovlig, dog først med virkning fra 1803. En anden omvæltning skete i starten af 1800-tallet, da øerne blev besat af briterne af to omgange, i henholdsvis 1801 og 1807-1815. Da det efterfølgende, hen ad vejen, blev tydeligt, at udviklingen på de omkringliggende øer gik i retning af en egentlig ophævelse af slaveriet, oprettede man i 1830'erne skoler for slavebørnene, og man opfordrede alle til at gå i kirke og lade sig døbe. Der havde været missionærer til stede på øerne siden 1730'erne, og de vandt betydelig indflydelse i løbet af anden halvdel af 1700-tallet og ind i 1800-tallet. Slaveriet blev ophævet i 1848, men selv om den afrocaribiske befolkning vandt sin frihed, forblev den dybt forarmet. Resten af 1800-tallet var karakteriseret af økonomisk nedgang. I 1917, efter mere end 50 års forhandlinger, solgte Danmark så øerne til USA.

Amerikanerne købte øerne pga. havnen på St. Thomas, og der skete i en del år ikke de store ændringer for lokalbefolkningen. Men i 1950'erne kom der gang i masseturismen: Øerne blev omdannet til et turistsamfund – ”*America's Paradise*” – udviklet med amerikansk kapital, hvilket bevirkede store forandringer lokalt (se fx Capetillo-Ponce & Galanes 2013). Følgende tal giver et indtryk af den omvæltning, turismen skabte: Øerne modtog 16.000 besøgende årligt i 1949. I 1967, 18 år senere, var tallet over en million. I nyere tid har tallet ligget på to til tre millioner. De fleste turister besøger kun Charlotte Amalie på St. Thomas, som er et yndet stop for krydstogtskibe, men også St. Jan og St. Croix har i dag turisme som en central indtægtskilde. Den lokale befolkning anno 2021 er på ca. 106.000 mennesker; heraf bor ca. 50.000 på St. Croix (*World Factbook*, CIA 2021).

3. St. Croix' sprogsituation – en historisk-sociolingvistisk overflyvning

Ifølge *World Factbook* (CIA 2021) er hovedsprogene på *US Virgin Islands* i dag ”engelsk”, herunder også engelsk-kreolsk (talt af 71,6% af befolkningen), ”spansk eller spansk-kreolsk” (17,2%), ”fransk eller fransk-kreolsk” (8,6%) og ”andre” (2,5%) – herunder dansk.

Også hvis man kigger tilbage i historien, har øerne (som allerede antydnet) været præget af mange forskellige sproglige og kulturelle påvirkninger (se fx Highfield 1993; Sabino 2012; Bøegh *under udg.*). I den kontaktlingvistiske litteratur er Dansk Vestindien bedst kendt for det nederlandsk-kreolske sprog, der vandt frem på St. Thomas omkring år 1700, og som blev *lingua franca* på øerne fra ca. 1730 og godt et århundrede frem (se fx Bakker 2004; Sabino 2012; van Rossem 2017). Kreolsprog er, kort fortalt, ”nye” sprog – kontaktsprog med ordforråd afledt af eksisterende sprog, men med en nydannet grammatik. Kreolsprog kan opstå ud af situationer, hvor mennesker uden et fælles sprog kommer i kontakt og siden danner et nyt sprogsamfund, som det skete i Dansk Vestindien og i Caribien generelt i kolonitiden. Nederlandsk-kreolsk er blandt de bedst dokumenterede og udforskede kreolsprog. Fx var det det første kreolsprog, der fik sin grammatik beskrevet i en trykt bog – J.M. Magens fra St. Thomas’ *Grammatica over det Creolske Sprog* (1770). Nederlandsk-kreolsk blev gradvist erstattet af engelsk og engelsk-kreolsk i 1800- og 1900-tallet, inden det til sidst uddøde i 1987.

Sammenlignet med litteraturen om nederlandsk-kreolsk har forskning i andre emner i dansk-vestindisk sproghistorie været mere begrænset. Dette gælder både forskning om dansk i Dansk Vestindien (men se fx Liebst 1996; Kühl & Aastrup 2020; Bakker & Bøegh *under udg.*) og, indtil for relativt nyligt, øernes engelsk-kreolsk (se fx Bøegh 2018, 2021; Bøegh & Bakker 2021).

I resten af dette afsnit præsenterer jeg nogle nedslag i forskellige historiske kilder, som har til formål at give et bredt indtryk af sprogsituationen på St. Croix fra midt i 1700-tallet og frem til 1917 med særligt henblik på dansk og dets rolle i den mangesprogede virkelighed, som karakteriserede Dansk Vestindien. Da pladsen er begrænset, illustrerer jeg kun kort de forskellige pointer, som underbygges af metalingvistiske kommentarer og anden dokumentation fra primærkilder kombineret med henvisninger til relevant sekundærlitteratur (med videre henvisninger til andre primærkilder, fx arkivalier). Tilgangen er på linje med tidligere undersøgelser (fx Sabino 2012:79; van Rossem 2017:8; Kühl & Aastrup 2020:223),

der har fremhævet nødvendigheden af at trække på forskellige slags historiske kilder (memoirer, aviser, optegnelser fra missionærer etc.) for at tegne et nuanceret billede af sprogbrugsmønstre i udviklingen af den dansk-vestindiske sprogsituation.

3.1 1700-tallet: et mangesproget samfund

Den vigtigste kilde med henblik på sprogsituationen i 1700-tallets Dansk Vestindien er utvivlsomt den tyske missionær C.G.A. Oldendorps beskrivelse af øerne. Oldendorp visiterede øernes herrnhuttermission, Brødremenigheden, i 1767-1768, hvilket resulterede i en omfattende skildring af øerne og missionens historie, som rummer detaljerede beskrivelser af de forskellige befolkningsgruppers levevis og sproglige og kulturelle tilhørsforhold. Oldendorps beretning udkom første gang i 1777, i en forkortet udgave. Først langt senere udkom så hele originalmanuskriptet – på næsten 3.000 sider (Oldendorp 2000-2002). Oldendorp kommenterer (bl.a.) som følger på sprogsituationen anno 1767/68:

Engelsk, tysk, dansk, nederlandsk, fransk, spansk og [nederlandsk-] kreolsk tales på disse øer. Engelsk og højtysk er sprogene, man kan klare sig med alle vegne. Kreolsk tales af de sorte⁴ og alle, der er i regelmæssig kontakt med dem. Derfor kan størstedelen af de hvide indbyggere, specielt de lokalfødte, forstå dette sprog. [...] Alene antallet af sprog betyder, at folk blander det ene med det andet. Kendskab til engelsk er især vigtigt i byerne. Siden de hvide børn passes af sorte kvinder og vokser op blandt sorte børn, lærer de først og fremmest kreolsk, de sortes sprog. Det hænder, at de ikke lærer andre sprog ordentligt. Dette sprog tales dog med større forfinelse af de hvide. De engelske lærer for det meste ikke kreolsk, hvad deres slaver må tilpasse sig efter. Der er derfor store områder af St. Croix, hvor de sorte udelukkende taler engelsk. (Oldendorp 2000:357-358, min oversættelse)

⁴ I mangel af bedre oversætter jeg de forskellige raciale termer for afrocaribiere, der optræder i primærkilderne på andre sprog end dansk, jeg citerer fra, med ”sort” eller ”sorte”. Se Sebro (2010) for en dybdegående diskussion af de forskellige etniske kategorier og termer, der var i brug på øerne i kolonitiden.

Mere specifikt om St. Croix kan det tilføjes, at øen allerede fra starten af dens danske periode (fra 1734) var et mangesproget samfund, hvad der da også allerede var normen på St. Thomas og St. Jan. Dansk blev brugt i administrationsøjemed, men det samme gjorde engelsk, nederlandsk og tysk. Ifølge Liebst (1996) var det tætteste, danskerne kom på at have en sprogpolitik i Vestindien i 1700-tallet, at der netop ikke var nogen sådan. Alligevel kan der, som også Oldendorp er inde på, ikke herske tvivl om, at engelsk hurtigt kom til at stå stærkt på St. Croix – hvor der fra anden, uofficiel side blev gjort en betydelig indsats for at styrke dets position. Dette kom første gang til udtryk i 1756, da en gruppe plantere af irsk ophav fra den engelsktalende ø Montserrat, der et par år forinden havde slået sig ned på St. Croix og bragt mange af deres landsmænd med til øen, fik oversat Dansk Vestindiens lovgrundlag, *Danske Lov* (1683), med henblik på at vinde yderligere indflydelse på øen, hvilket i høj grad lykkedes (se Power 2011). Sprogsituationen var ikke uden spændinger i denne periode, og danskerne på St. Croix, der i mange tilfælde ”endnu ikke [var] det engelske sprog mægtig”, som en dansk toldforvalter beskrev det i 1756, oplevede en del vanskeligheder i forbindelse med kontakten med de andre kolonister, ”som næsten alle [var] af den engelske nation” (C. Cretz [1756] citeret i Vibæk 1966:203).

At engelsk hurtigt vandt frem som et vigtigt sprog, kan også anskueliggøres ved at tage et kig på sprogbrugen i lokale aviser. Der begyndte at udkomme aviser på St. Croix i 1770’erne (Hall 1992: 15). Billede 1 viser et eksempel fra 1802 af en udgave af *Dansk Vestindisk Regierings Avis*, som fremstår dansksproget, hvis man dømmer ud fra kolofonen, men det meste faktiske indhold var på engelsk.

DANSK
VESTINDISK
REGIERINGS AVIS.
Tredie Quartal. N°. 3.

T i r s d a g, den 20de Julii 1802.

Sales by Auction.

*On Wednesday the 21st instant, at 9 o'clock, at the
Vendue Office, by request of Mr. James Laffen.*

A Parcel of American Butter and Hogs Lard.—
Cash on delivery.

*On Friday the 23d instant, at 12 o'clock, at said Of-
fice, by request of Mr. J. L. Cellier,*

A Large complete set of four new sugar coppers, to
be seen before the sale in Mr. Cellier's yard.

Billede 1: *Dansk Vestindisk Regierings Avis* var dansk- og engelsksproget – med hovedvægten på engelsk. Her ses et udklip af det øverste af en udgave fra 1802. Hele avisen kan vises i Det Kgl. Biblioteks Mediestream-database: <https://hdl.handle.net/109.3.1/uuid:8067e9eb-267d-417e-a031-f9a332bb558e>

I modsætning til engelsk fik nederlandsk og tysk, som var blandt de andre primære europæiske sprog på øerne, ikke nogen stor udbredelse på St. Croix. Sabino (2012:71) beskriver desuden, hvordan nederlandsk blev mindre og mindre udbredt på St. Thomas og St. Jan i løbet af anden halvdel af 1700-tallet (se også Liebst 1996). Nederlandsk-kreolsk havde til gengæld sin storhedstid i samme periode, som afspejlet fx ved udgivelsen af den førnævnte grammatik forfattet af Mogens (1770).

De danske kolonister talte dansk indbyrdes (se fx Liebst 1996: 119-120), men der er ikke noget, der tyder på, at sproget blev gjort specielt tilgængeligt for den afrocaribiske befolkning i 1700-tallet. Det var tilsyneladende primært gennem kirken og retssystemet, at afrocaribiere kom i kontakt med dansk.

Dansk blev brugt af den danske lutherske mission, som begyndte sit kirkelige arbejde på St. Croix i 1755 (se Larsen 1950). Missionærerne brugte i starten danske ABC-bøger og religiøse materialer til undervisning af afrocaribiere, men indsatsen var (af en række årsager)

ikke nogen succes, så der blev i 1770 skiftet til nederlandsk-kreolsk som undervisningssprog (som Brødremenigheden allerede brugte med succes). Man begyndte at producere undervisningsmaterialer på nederlandsk-kreolsk – begyndende med *Kreool A, B, Buk* fra 1770 (<c> brugte man ikke, når man skulle skrive kreolsk, så det bogstav er udeladt fra titlen). Det tyder dog på, at beslutningen om at gå væk fra at bruge dansk i missionen ikke blev taget lige godt imod af alle: Som en vis pastor Tjellesen senere skrev i en rapport fra 1789, havde det været tilfældet, at sprogsituationen ”voldte en del vanskelighed i missionsskolen, hvor der synes at have været en mærkelig sprogblanding, idet flertallet oplærtes i det hollandsk-kreolske sprog, [men] en del fik efter mødrenes ønske dansk undervisning. Mange forlangte engelsk, men lærerne kunde vel tale det, men ej undervise i det” (Tjellesens [1789] rapport som refereret i Koch 1905:176). Tjellesens kommentarer indikerer, at der var en vis prestige forbundet med at lære dansk, men der var under alle omstændigheder begrænsede muligheder for dette.

Retssager blev ført på dansk. De slavegjorte, der kom for retten, afgav ofte forklaring på nederlandsk- eller engelsk-kreolsk – som så blev sammenfattet på dansk i retsprotokollerne. I sin undersøgelse af slaveforhør fra Dansk Vestindien henviser Simonsen (2017:72) til en sag fra sidst i 1700-tallet, hvor en afrikanskfødt mand forsvarede sig selv på dansk i retten i Christiansted. Denne case understreger, at der findes eksempler på, at dansk ikke som sådan var begrænset til den europæiske befolkning, hvilket dog ikke er det samme som at sige, at sproget på det tidspunkt var udbredt blandt afrocaribierne – hvad Simonsen (2017) heller ikke underbygger.

Hvad angår kreolsprogssituationen, nævner Oldendorp i citatet i starten af dette afsnit, at der var ”store områder af St. Croix, hvor de sorte udelukkende tal[te] engelsk”. Med al sandsynlighed er det engelsk-kreolsk, Oldendorp her refererer til. Han kommenterer andetsteds (Oldendorp 2000:608, 671), at nyankomne afrocaribiere meget hurtigt lærte sig ”engelsk” ude på plantagerne, hvilket kunne tyde på, at der var tale om et kontaktsprog. Oldendorp hæfter sig desuden ved en generel tendens til ”spolering” (2000:682) af de europæiske sprog med låneord (og sikkert også andre påvirkninger)

fra afrikanske sprog. Lignende kommentarer om dette ”engelsk”, som skilte sig ud fra europæernes engelsk, findes fx hos missionærerne Auerbach ([1774] citeret i van Rossem 2017:90) og Tjellesen ([1789] refereret i Koch 1905:175-76).

Ifølge Oldendorp (2002:441, 823) var der et omfang af geografisk variation, idet brugen af ”engelsk”, altså engelsk-kreolsk, især var udbredt på den vestlige side af St. Croix, især i byen Frederiksted og på de mange britiskejede plantager, der lå i omegnen af denne. Nederlandsk-kreolsk blev så i højere grad brugt i og omkring Christiansted, som ligger mere østligt, og hvor der i højere grad, især i begyndelsen af koloniens liv, kom tilflyttere fra St. Thomas og St. Jan (se Tyson 2011). Overordnet set, argumenterer Oldendorp (2000:608), lærte den slavegjorte del af befolkningen på St. Croix i 1700-tallet dog ”for det meste [...] både det ene og det andet sprog”, dvs. nederlandsk-kreolsk og engelsk-kreolsk, og ”de [kunne] udtrykke sig lige godt på dem begge” (min oversættelse).

Langt det største antal sprog, der blev talt på St. Croix og i Dansk Vestindien i det hele taget, var afrikanske sprog, og der var allerede tidligt mange forskellige sprog- og kulturområder repræsenteret i befolkningen. I en beretning fra omkring 1740, der traditionelt tillægges den danske planter J.L. Carstens (citeret i Nielsen 1981:83), står der fx om afrocaribierne, at ”der findes og saa mange Nationer [dvs. etnolingvistiske grupper] [...] iblandt dem, som der ere Landskaber, Stæder og Orter Baade i America og allerhelst i Africa”. Den danske planter og embedsmand J.R. Haagensen (1758), som flyttede til St. Croix i 1739 og blev boende i 12 år, gav udtryk for samme holdning og kunne desuden tilføje om de nyankomne, at ”[f]ørstningen kand man ey forstaae, hvad slig Slave siger” (s. 65). Dette antyder, at de slavegjorte efterfølgende tilegnede sig et (eller flere) kontaktsprog (se også diskussionen ovenfor), men nok kun sjældent dansk. Oldendorp (2000-2002 [1777]) afholdt en række gruppeinterview med slavegjorte og registrerede brudstykker fra de forskellige sprog, de brugte. Hans systematiske tilgang gør det muligt at matche disse data ret præcist med moderne sprogdata (se Bøegh *under udg.*), og det kan på den baggrund vises, at der blev talt minimum 25 afrikanske sprog i den slavegjorte del af befolkningen, da Oldendorp var aktiv.

Der var flest sprog fra kyststrækningen fra nutidens Ghana til Benin, men også nigerianske og central-vestafrikanske sprog samt sprog fra den vestlige Guineakyst var repræsenteret.

3.2 1800-tallet: en skiftende sociolingvistisk situation

Det samlede indtryk af sprogsituationen i 1700-tallet kan måske siges at være, at dansk var i brug, men at det var ét ud af mange sprog på St. Croix. I 1800-tallet ændredes den sociolingvistiske situation imidlertid, i første omgang som følge af de (i afsnit 2) omtalte britiske besættelser af øerne (jf. også Sabino 2012:74-75). Besættelserne resulterede bl.a. i et permanent skifte i de dansk-vestindiske handelsrelationer, som blev mere lokale og i højere grad orienteret mod Nordamerika frem for Europa, hvilket bidrog til at stimulere brugen af både engelsk og engelsk-kreolsk. Engelsk-kreolsk blev i tiden, der fulgte, i højere grad associeret med social mobilitet og udsyn til omverdenen, hvorimod nederlandsk-kreolsk, idet det kun fandtes lokalt, blev associeret med begrænsede muligheder. Følgende uddrag fra et brev fra 1810 skrevet af en missionær på St. Croix fremhæver den øgede brug af engelsk(-kreolsk):

Det engelske sprog lader til mere og mere at blive det dominerende sprog på hele St. Croix, og de unge lokalfødte begynder nu at skamme sig over det [nederlandsk-]kreolske sprog. Omstændighederne øger vanskelighederne ved at blive forstået, for de sorte fra Guinea [dvs. Vestafrika], som bringer deres forskellige sprog med sig, lærer hverken engelsk eller kreolsk, men er tilfredse med en jargon bestående af tre eller fire sprog, som de kun med vanskelighed kan gøre sig forståelige over for hinanden med. (Anon. 1810:112, min oversættelse)

Importen af afrocaribiere nåede sit højdepunkt i årene efter 1792, da en slutdato var blevet fastsat for den transatlantiske slavehandel (jf. afsnit 2), hvilket betød, at de nævnte ændringer kom på et tidspunkt, hvor en særlig stor del af befolkningen på St. Croix var (relativt) nyankommet til øen. Der var fortsat, ligesom på Oldendorps tid, mange afrikanske sprog i brug i begyndelsen af 1800-tallet (se fx

J.G. Miecke [ca. 1800] citeret i Lawaetz 1902:124), men over de kommende årtier ses en klar stigning i antallet af beskrivelser, der fremhæver, at engelsk(-kreolsk) var godt i gang med at erstatte de mange andre sprog – og især nederlandsk-kreolsk – hos den afrocaribiske befolkning på St. Croix (fx Anon. 1820:68; Ortwed 1827:86; Breutel 1841:493). I 1840 kunne amerikaneren J. Smith, der tilbragte vinteren på St. Croix, og som besøgte en række plantager og interagerede med medlemmer af slavebefolkningen, så bemærke, at ”skønt St. Croix er en dansk ø, tales der engelsk over hele øen – selv slaverne taler en art engelsk-kreolsk” (Smith 1840:113, min oversættelse). Til gengæld er der ikke meget, der taler for, at dansk på dette tidspunkt var blevet et mere udbredt sprog hos den afrocaribiske befolkning.

3.3 Sprog i skolen

Ideen om skolepligt i dansk-vestindisk sammenhæng (se også afsnit 2) opstod i kølvandet på den britiske lov om afskaffelsen af slaveriet fra 1833. Alene på St. Croix blev otte slaveskoler bygget mellem 1839 og 1841. Der blev tilsvarende bygget skoler på St. Thomas og St. Jan. Den dansk-vestindiske skolehistorie er kortlagt i Johansen et al. (2008), som følgende bemærkninger er baseret på.

I tråd med sprogudviklingen i samfundet generelt valgtes det fra dansk side, at undervisningssproget i skolerne skulle være engelsk. Til gengæld faldt valget af undervisere på de tyske missionærer fra Brødremenigheden, som var kendt for *ikke* at være for gode til engelsk, men havde tradition for at bruge nederlandsk-kreolsk som kontaktsprog. At undervisningssproget *skulle* være engelsk, siger så måske noget om, at man fra dansk side var bevidst om, at sprogvalget blev nødt til at flugte med den brede befolknings ønske, hvis skoleprojektet skulle blive en succes. Og da slaveriets dage var talte, var skolesatsningen et vigtigt element i forsøget på at fremtidssikre kolonien. I modsætning til i 1700-tallet (Liebst 1996) kunne der nu siges at være kommet en art sprogpolitik i Dansk Vestindien.

Skolepligten fortsatte efter ophævelsen af slaveriet i 1848, hvor man udvidede skolegangen noget (Johansen et al. 2008). I skolen skulle børnene nu ikke bare lære at læse, skrive og regne, alt sammen

på engelsk, men de skulle også have undervisning i dansk. Timerne i dansk er det mest indlysende eksempel på, at den afrocaribiske befolkning i 1800-tallet var i berøring med dansk.

3.4 Anden halvdel af 1800-tallet – og tiden efter

Der udvikledes i anden halvdel af 1800-tallet et mere kritisk perspektiv på forholdet mellem Danmark og Dansk Vestindien – fra begge sider (se fx Hall 1992). Da debatten om et salg af øerne til USA kom i gang, handlede et af de ikke-økonomiske argumenter for et salg om det danske sprogs ikke just fremtrædende rolle som modersmål i Dansk Vestindien. Under Rigsdagens drøftelse af sagen i 1852 kom en fortaler for et salg, en vis professor J. Wilkens, med følgende indlæg (citeret i Skrubbeltrang 1966:70):

De forholdsvis meget få virkelig danske familier, der findes i Vestindien, går under i massen af fremmede indvandrere med fremmed nationalitet, de fortaber sig således deri, at de selv efter kortere eller længere tids forløb optager deres sprog, deres sæder og skikke.

Da øerne blev solgt til USA i 1917, var der stadig undervisning i og på dansk. Men amerikanerne forsøgte, ganske som danskerne havde gjort, at påvirke lokalbefolkningen via deres kultur, ikke mindst gennem skolerne, som nu blev styret i amerikansk retning (se fx Highfield 1993:133-135). Mens afrocaribierne før 1917 skulle lære dansk, skulle de efter salget lære amerikansk-engelsk. Altså forsvandt dansk ud af skolen, og der blev desuden sat ind på at erstatte, hvad man så som ”dårligt” lokalt sprog (engelsk-kreolsk) med ”godt” standardengelsk.

4. Optagelser af (rustent) dansk fra St. Croix

Giver det mening at tale om et ”vestindisk” dansk? Dette spørgsmål (som også Kühl & Aastrup 2020 tager op, dog fra et europæisk perspektiv) skal ikke forsøges besvaret her, men der mangler ikke eksempler i kilder fra det senere 1800-tal og frem til 1917 på forestillinger fra dansk side om, hvordan et sådant dansk kunne lyde

(især ikke i satiriske tekster). Der har i den lingvistiske litteratur ikke tidligere været diskuteret faktiske indspilninger af dansk talt af afrocaribiere, der lærte sproget i skolen før 1917. Antagelsen har muligvis været, at der ikke fandtes sådanne optagelser, hvilket ikke er korrekt. I dette afsnit præsenterer jeg og diskuterer kort en samling feltoptagelser fra 1970'erne, der netop giver et indtryk af, hvad der måske kan kaldes "vestindisk skoledansk".

Optagelserne, det drejer sig om, stammer fra et lydarkiv (*Mary Jane Soule Collection*; LCCN: 2014655298) indspillet/indsamlet af den amerikanske musiketnolog Mary Jane Soule, som lavede etnografisk feltarbejde på St. Croix og i mindre omfang på St. Thomas mellem 1978 og 1985 for at dokumentere øernes musikalske traditioner og andre folkeminder. Hele samlingen består af godt 78 timers optagelser, som er bevaret i USAs nationalbibliotek, Library of Congress, Washington, D.C. Der findes desuden en kopi af lydarkivet i Dansk Folkemindesamling, Det Kgl. Bibliotek. Soule interviewede et stort antal lokale fra St. Croix, hvoraf mange var født i den danske periode (ca. 1890-1910). Der tales engelsk-kreolsk på de fleste bånd i lydarkivet, men der bruges også dansk på et par af optagelserne.

Følgende uddrag er fra en optagelse fra 5. april 1979 (bånd nr. 16 i lydarkivet). Det er en samtale mellem to kvinder, informanterne "P" og "W", begge født omkring år 1900, og så Soule selv, "S". P og W giver en prøve på deres skoledansk, som nok er rustent, men fint forståeligt. W både oversætter henvendt til Soule og svarer P på dansk (ikke-danske ord er i kursiv):

- (1) P: Jeg taler dansk, skal du ikke tale dansk?
S: *What?*
P: Skal du ikke tale dansk?
W: *Could you speak Danish?* [Engelsk-kreolsk *could* svarer til standardengelsk *can*.]
S: *Oh.*
W: Ja, jeg kan... kan forstå *Danish*.
P: Vente lidt. Hvor mange? Så jeg kommer ikke derned.
S: *You could speak Danish?*
P: *I was born in Danish!*
S: *I didn't know...*

P synger dernæst tre danske sange, som må stamme fra hendes skoletid mere end 60 år tidligere: ”Kong Christian stod ved højen mast”, ”Lille Lise” og ”Mæh, bæh, hvide lam”. Disse sange kan gøres til genstand for fremtidig udforskning, fx med henblik på analyse af udtaletræk. Af hensyn til pladsbegrænsningen vil jeg ikke komme nærmere ind på dem i denne artikel.

Det sidste uddrag, der skal præsenteres her, er af P, der beretter om sin skoletid på engelsk-kreolsk:

- (2) *In my time, we learn Danish in school, and the whole thing, but then when you come out, there is not so much to talk Danish to, and all like that, so it just go go go...*

’I min tid lærte vi dansk i skolen og det hele, men når man så gik ud [af skolen], var der ikke så mange at tale dansk med, og alt sådan noget, og så forsvandt det bare hen ad vejen’.

At P fandt, at der ikke var anledninger til at vedligeholde sit dansk, betød dog ikke, at hun helt glemte det. Om P og W er nogenlunde repræsentative for den gruppe, der oplevede at have dansk i skolen i Dansk Vestindien, er et åbent spørgsmål. Det er muligt, at de rent faktisk gjorde en aktiv indsats for at holde fast i sproget, og at det er derfor, de endnu kan trække på det i deres alderdom (begge var tæt på 80 år gamle, da Soule optog dem). Men det er også muligt, at det var som P sagde – at de ikke havde brugt sproget og derfor havde glemt meget af det.

5. Danske låneord i engelsk-kreolsk

I dette afsnit anlægger jeg et leksikografisk fokus og undersøger spor fra dansk i øernes engelsk-kreolsk. Fra 1960’erne og et par årtier frem var der en lille gruppe amatørleksikografer på Jomfruøerne, som registrerede lokale engelsk-kreolske ord og udtryk, der var på vej til at blive glemt, i en erkendelse af, at sprogsituationen, ligesom samfundet mere generelt (som nævnt i afsnit 2), var under hastig forandring i anden halvdel af 1900-tallet. De formidlede deres resultater bl.a. i form af en serie korte ordbøger eller glossarier, som de fik trykt og distribueret lokalt (se fx Seaman 1968; Roy 1975).

En af dem, R. "Lito" Valls (1927-1994), udgav ordbogen *What a Pistarckle! A Dictionary of Virgin Islands English Creole* (1981). Den blev senere fulgt op med et *New Supplement* (Valls 1990). Valls voksede op på St. Croix, men han boede efterfølgende også mange år på St. Jan, og han havde derfor solidt kendskab til forskelle og ligheder øernes varieteter af engelsk-kreolsk imellem. Hans to bøger (med omkring 5.000 lemmaer i alt) er blandt hovedkilderne i studiet af Jomfruøernes engelsk-kreolsk. Dette afspejles bl.a. i, at de citeres i den autoritative *Dictionary of Caribbean English Usage* (Allsopp 1996). Altså kan de betragtes som et oplagt sted at søge efter spor fra dansk. På basis af en systematisk gennemgang og analyse præsenterer jeg i følgende tabel en oversigt over danske låneord i engelsk-kreolsk som dokumenteret i Valls (1981, 1990). Listen, som er på 55 ord, er en opdateret og udvidet version af en liste præsenteret i Bøegh (2018: 28-29). Det, at der udelukkende er tale om lokale ord, er krydstjekket med dokumentation fra andre caribiske øer (baseret på opslag i Allsopp 1996). Den i listen benyttede ortografi er som i Valls (1981, 1990).

Ord	Kilde	Betydning (hvis anderledes end kildens)
<i>altit</i>	<i>altid</i>	-
<i>asha</i>	<i>asie</i>	-
<i>avis</i>	<i>avis</i>	-
<i>bal</i>	<i>bal</i>	'en slags dans, et bal'
<i>backadal</i>	<i>bakkedal</i>	-
<i>beel</i>	<i>bil</i>	-
<i>belle</i>	<i>bille</i>	-
<i>bla</i>	<i>blad(e)</i>	'græs, blad'
<i>buhg</i>	<i>bjerg</i>	'bakke, bjerg'
<i>branco</i>	<i>brandkorps</i>	'brandøvelse'
<i>danske</i>	<i>danske(r(e))</i>	'dansker(e)'
<i>drom</i>	<i>drøm</i>	-
<i>fiskadella</i>	<i>fiskefrikadelle</i>	-
<i>frickadella</i>	<i>frikadelle</i>	-

Dansk i Dansk Vestindien

<i>fru</i>	<i>frue</i>	'kvinde'
<i>gade</i>	<i>gade</i>	-
<i>gendarme</i>	<i>gendarm</i>	'politi, ordensmagt'
<i>grip</i>	<i>greb</i>	'gaffel'
<i>hadanga</i>	<i>hardanger(søm)</i>	'broderi'
<i>hell</i>	<i>hel</i>	-
<i>ini</i>	<i>inden i</i>	-
<i>hukkut</i>	<i>huggert</i>	-
<i>hus</i>	<i>hus</i>	-
<i>kranse</i>	<i>(vanilje)kranse</i>	'bagværk'
<i>krat</i>	<i>krat</i>	'buskads, krat'
<i>lebuh</i>	<i>læber</i>	'mund'
<i>maw</i>	<i>mave</i>	-
<i>meskene</i>	<i>menneskene?</i>	'opsynsmand (på en plantage)'
<i>midnat</i>	<i>midnat</i>	-
<i>mola</i>	<i>mølle</i>	-
<i>mon</i>	<i>mund</i>	-
<i>naar</i>	<i>narre</i>	'at håne, narre nogen'
<i>packhouse</i>	<i>pakhus</i>	-
<i>pascalam</i>	<i>fastelavn</i>	'en stor/vild fest'
<i>paske</i>	<i>påske</i>	-
<i>pistarckle</i>	<i>spektakel</i>	'larm, skænderi, ståhej'
<i>potekari</i>	<i>apotek</i>	-
<i>prove</i>	<i>prøve</i>	-
<i>puell</i>	<i>fuld</i>	-
<i>red grout</i>	<i>rødgrød</i>	'grød'
<i>rombod</i>	<i>rom + bod</i>	'værtshus, udskænkingssted'
<i>roto</i>	<i>rotte</i>	-
<i>silkefaellen</i>	<i>silke? + fællen?</i>	'lang, snoet pisk af oksehud'
<i>skit</i>	<i>skidt</i>	'afføring'
<i>skol</i>	<i>skål</i>	-
<i>slattery</i>	<i>slagteri</i>	-

<i>slinga</i>	<i>slingre</i>	'at vandre målløst rundt'
<i>smorrebrod</i>	<i>smørrebrød</i>	-
<i>stal</i>	<i>stald</i>	-
<i>sten</i>	<i>sten</i>	-
<i>sterek</i>	<i>stærk</i>	-
<i>tak</i>	<i>tak</i>	-
<i>tan</i>	<i>tand</i>	-
<i>ton</i>	<i>tunge</i>	-
<i>weren</i>	<i>verden</i>	-

Tabel 1: Danske låneord i engelsk-kreolsk som dokumenteret i Valls (1981, 1990)

En række semantiske domæner er repræsenteret i listen, bl.a. flora og fauna (fx *krat* 'buskads, krat', *belle* 'bille', *roto* 'rotte'), fødevarer (fx *frickadella* 'frikadelle', *red grout* 'grød'), kroppen (fx *tan* 'tand', *ton* 'tunge') og kulturtermer (fx *paske* 'påske', *pascalam* 'en stor/vild fest' < *fastelavn*). Et par interessante lydændringer kan også bemærkes: I *pascalam* (< *fastelavn*) og *puell* (< *fuld*) ser vi /p/ < /f/, hvilket er et træk, der er karakteristisk for såkaldte "dybe" eller "konservative" kreolsprog i caribisk kontekst – hvilket indikerer, at disse lån må have en vis alder. Tilsvarende kan præferencen for konsonant-vokal-strukturer i visse ord (fx *sterek* < *stærk*) fremhæves. Der er to uklare etymologier i listen: *meskene* 'opsynsmand (på en plantage)' og *silkefaellen* 'lang, snoet pisk af oksehud'. Det første ord, *meskene*, kunne også være fra nederlandsk *meester* 'mester', men fordi vi finder /k/ og /n/, virker dette mindre sandsynligt. Det andet ord, *silkefaellen*, er gammelt. Det optræder bl.a. også i en kilde fra ca. 1740: "Den Krabask, som Bøddelen Bruger at afstraffe Slaverne med, kaldes en *Sicke Fælle*; dend er en sammen-drejed Raae Oxe-Huud Rem, der er Sejtørret imod Soelen, og kand være 3 alen Lang" (Nielsen 1981: 100, min fremhævnings). Der er på den anden side også ord, der helt oplagt er af nyere dato, fx *beel* 'bil'.

En række kandidatord er udeladt fra listen, der godt kunne gøres længere. Fx er der en række ord, som også findes, eller fandtes, i dialektalt nederlandsk, engelsk eller tysk, hvilket betyder, at en dansk

etymologi bliver mindre sandsynlig. Det kan ikke udelukkes, at der er ord i listen, som kan tilskrives et flertal af kilder – altså som findes både i nederlandsk, dansk osv. (se også Bøegh & Bakker 2021 for en analyse af nederlandsk-kreolske ord i engelsk-kreolsk som dokumenteret af Valls m.fl.).

Under alle omstændigheder udgør ordene i listen kun en lille andel (ca. 1%) af lemmaerne i Valls (1981, 1990). Mange af ordene betragtes desuden som arkaiske i dag på øerne, hvis de da ikke er gået helt tabt. Dermed må påvirkningen fra dansk siges at være ret beskeden (omend bestemt sammenlignelig i omfang med den danske påvirkning i nederlandsk-kreolsk, se Bakker 2004). Det må også bemærkes, at der i flere tilfælde godt kan være tale om danske ord, der er lånt via nederlandsk-kreolsk (se Bakker 2004 for en liste med danske låneord i nederlandsk-kreolsk).

6. Konklusion

Jeg har i denne artikel diskuteret emnet dansk i Dansk Vestindien. Udgangspunktet for undersøgelsen var et ønske om at nå frem til en klarere forståelse af, hvordan dansk passer ind i historien om den mangesprogede virkelighed, som karakteriserede de tre Jomfruøer St. Thomas, St. Jan og især St. Croix i kolonitiden. Jeg undersøgte derfor den dansk-vestindiske sprogsituation og dens udvikling med henblik på en begyndende kortlægning af brugen af dansk op til 1917 – da øerne overgik fra dansk til amerikansk styre – og på en afdækning af sproglige spor fra dansk.

Artiklen var organiseret omkring en løbende præsentation og diskussion af kildemateriale af forskellig karakter. Jeg diskuterede brugen af dansk, herunder hvordan sproget indgik i sammenhæng med andre sprog, der taltes i Dansk Vestindien, og jeg undersøgte omfanget af dansksproglig påvirkning i den lokale varietet af caribisk engelsk-kreolsk, som var den afrocaribiske befolkning på St. Croix' primære kontaktsprog i den danske periode.

Undersøgelsen underbyggede, at dansk på intet tidspunkt var det dominerende sprog hos den afrocaribiske befolkning, som til gengæld skiftede til engelsk og engelsk-kreolsk i løbet af 1800-tallet, væk fra nederlandsk-kreolsk og de mange afrikanske sprog, der i høj

grad prægede Dansk Vestindien specielt i 1700-tallet. Den danske indflydelse var tilsyneladende aldrig stor, men den var til stede over flere århundreder. Der var både tale om påvirkning forstået på den måde, at lokale lærte dansk, men også at de optog danske låneord i de lokale kreolsprog.

Litteratur

- Allsopp, Richard (1996) *Dictionary of Caribbean English Usage*. Oxford: Oxford University Press.
- Anon. (1810) *Periodical Accounts relating to the Missions of the Church of the United Brethren, established among the heathen*. Bind V. London: McDowell.
- Anon. (1820) Danish Islands: United Brethren. Anon. (red.). *The Missionary Register for M DCCC XX*. London: L.B. Seeley:68.
- Auerbach, Joh. Christoph (1774) [Brev fra Niesky på St. Thomas 10. marts 1774 til Friedrich Neisser, Barby, Tyskland.] [3 s.]
- Bakker, Peter (2004) Låneord fra dansk i vestafrikanske og vestindiske sprog. *Maal & Maele* 27(3):28-32.
- Bakker, Peter & Kristoffer Friis Bøegh (Under udgivelse) Kolonierne. *Dansk Sproghistorie* 5. København/Aarhus: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/Aarhus Universitetsforlag.
- Bøegh, Kristoffer Friis (2018) Spor fra dansk i De Amerikanske Jomfruøers engelsk-kreolsk. *Maal & Maele* 39(2):24-29.
- Bøegh, Kristoffer Friis (2021) *Crucian Creole. A sociohistorical and linguistic analysis of the English-lexifier contact language of St. Croix, Virgin Islands*. Ph.d.-afhandling: Aarhus Universitet.
- Bøegh, Kristoffer Friis (Under udgivelse) African ethnolinguistic diversity in the colonial Caribbean: the case of the eighteenth-century Danish West Indies. Angela Bartens & Peter Slomanson (red.). TBA. Berlin: Language Science Press.
- Bøegh, Kristoffer Friis & Peter Bakker (2021) Words from Dutch Creole in Virgin Islands Creole English. *Trefwoord* (Het Instituut voor de Nederlandse Taal):1-38. <https://ivdnt.org/actueel/tijdschrift-trefwoord/>
- Breutel, Johann Christian (1841) Danish Islands. *Missionsblatt aus der Brudergemeine Zum Besten Ihrer Heidenmission* 5:99-101.

- Capetillo-Ponce, Jorge & Luis Galanes (2013) Immigration and Identity in the US Virgin Islands. Philip Kretsedemas, Jorge Capetillo-Ponce & Glenn Jacobs (red.). *Migrant Marginality: A Transnational Perspective*. New York: Routledge:205-221.
- CIA (2021) *The World Factbook*. Washington, DC: CIA. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/> (6/3/2021.)
- Göbel, Erik (2016) *The Danish Slave Trade and Its Abolition*. Leiden/Boston: Brill.
- Haagensen, Jahon Reimert (1758) *Beskrivelse over Eylandet St. Croix i America i Vestindien*. København: L.H. Lillies Enke.
- Hall, Neville T. (1992) *Slave Society in the Danish West Indies: St. Thomas, St. John and St. Croix*. Mona, Jamaica: University of the West Indies Press.
- Highfield, Arnold R. (1993) Toward a Language History of the Danish West Indies and the United States Virgin Islands. Svend E. Holsoe & John H. McCollum (red.). *The Danish Presence and Legacy in the Virgin Islands*. Frederiksted, St. Croix: St. Croix Landmarks Society and the V.I. Humanities Council:122-139.
- Johansen, Julie Fryd, Jesper Eckhardt Larsen & Vagn Skovgaard-Petersen (2008) *Skoler i palmernes skygge*. Gylling: Dansk Skolemuseum, Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Kingo, J.C. (1770) *Kreool A, B, Buk*. St. Croix: Daniel Thibou.
- Koch, Ludvig (1905) Den Danske Mission i Vestindien. *Kirkehistoriske Samlinger* 5(3):144-81.
- Kühl, Karoline & Iben Holmegaard Aastrup (2020) How Danish were the Danish West Indies? Language use in written sources in a multilingual colonial society. Nataliya Levkovich (red.). *Advances in Comparative Colonial Toponomastics*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter:219-242.
- Larsen, Jens (1950) *Virgin Islands Story*. Philadelphia, PA: Fortress Press.
- Lawaetz, Harald (1902) *Brødremenighedens Mission i Dansk-Vestindien 1769-1848: Bidrag til en Charakteristik af Brødremenigheden og dens Gerning og af den Farvede Races Stilling til Christendommen*. København: Otto B. Wroblewski.
- Liebst, Bente (1996) People and Languages in the Danish West Indies in the 18th Century. Ernst-Ullrich Pinkert (red.). *Language and Cultural Hegemony*. Aalborg: Aalborg University Press:111-127.
- Magens, Joachim Melchior (1770) *Grammatica over det Creolske Sprog, som bruges paa de trende Danske Eilande, St. Croix, St. Thomas og St. Jans i America*. København: Gerhard Giese Salikath.

- Mary Jane Soule collection (AFC 2014/013), Archive of Folk Culture, American Folklife Center, Library of Congress, Washington, D.C. LCCN: 2014655298.
- Nielsen, Herluf (1981 [ca. 1740]) *Dansk Vestindien for 250 år siden. J.L. Carstens: En Almindelig Beskrivelse om alle de Danske, Americanske eller West-Indiske Ey-Lande*. København: Dansk Vestindisk Forlag.
- Oldendorp, Christian Georg Andreas (1777) *Geschichte der Mission der evangelischen Brüder auf den caraibischen Inseln S. Thomas, S. Croix und S. Jan*. Barby: Johann Jakob Bossart.
- Oldendorp, Christian Georg Andreas (2000-2002) *Historie der caribischen Inseln Sanct Thomas, Sanct Crux und Sanct Jan, insbesondere der dasigen Neger und der Mission der evangelischen Brüder under derselben*. 4 bind. Red.: Hartmut Beck, Gudrun Meier, Stephan Palmié, Peter Stein & Horst Ulbricht. Berlin: VWB, Verlag für Wiss. und Bildung.
- Olsen, Poul Erik (2017) *Vestindien: St. Croix, St. Thomas og St. Jan*. København: Gads Forlag.
- Ortved, S.R. (1827) Brev om Bibelsagen i Vestindien, til Directionen for det danske Bibelselskab, fra Hr. Pastor S.R. Ortved, dateret Christiansted paa St. Croix d. 4de Juni 1827. *Maanedlige Efterretninger fra Bibelselskabet for Danmark* 9:85-87.
- Power, Orla (2011) *Irish planters, Atlantic merchants: the development of St. Croix, Danish West Indies, 1750–1766*. Ph.d.-afhandling: National University of Ireland, Galway.
- Roy, John D. (1975) *A Brief Description and Dictionary of the Language Used in the Virgin Islands*. US Virgin Islands: VI Department of Education.
- Sabino, Robin (2012) *Language Contact in the Danish West Indies: Giving Jack his Jacket*. Leiden: Brill Publishing.
- Seaman, George A. (1968) *Virgin Islands Dictionary*. [St. Croix: forfatteren.]
- Sebro, Louise (2010) *Mellem afrikaner og kreol. Etnisk identitet og social navigation i Dansk Vestindien 1730-1770*. Lund: Lunds Universitet.
- Simonsen, Gunvor (2017) *Slave Stories. Law, Representation, and Gender in the Danish West Indies*. Aarhus: Aarhus University Press.
- Skrubbeltrang, Fridlev (1966) *Dansk Vestindien 1848-1880*. Johannes Brøndsted (red.). *Vore gamle tropekolonier*, vol. 3. København: Forlaget Fremad.
- Smith, James (1840) *The Winter of 1840 in St. Croix, with an Excursion to Tortola and St. Thomas*. New York: William Osborn.

- Tyson, George (2011) Getting It Straight: The Contributions of Africans to the Establishment of Christiansted. David Hayes (red.). *Christiansted at 275. Celebrating the 275th anniversary of the founding of Christiansted, St. Croix*. St. Croix, USVI: The Society of Virgin Islands Historians:29-50.
- Valls, Lito (1981) *What A Pistarckle! A glossary [dictionary] of Virgin Islands English Creole*. [St. Jan: forfatteren.]
- Valls, Lito (1990) *New Supplement: What A Pistarckle! A dictionary of Virgin Islands English Creole*. [St. Jan: forfatteren.]
- van Rossem, Cefas (2017) *The Virgin Islands Dutch Creole Textual Heritage: Philological Perspectives on Authenticity and Audience Design*. Ph.d.-afhandling: Radboud Universiteit Nijmegen.
- Vibæk, Jens (1966) *Dansk Vestindien, 1755-1848: Vestindiens storhedstid*. Johannes Brøndsted (red.). *Vore gamle tropekolonier*, vol. 2. København: Forlaget Fremad.